

bekleed waren, diepe, warme kleuren op een fond van goudbruine zijde met hier en daar als een trompetstoot het opvlammen van oranje tusschen blauw en paars en groen en zwart. De platen waren te veel in getal en ik was te vermoeid, om de figuren en de détails nauwkeurig te kunnen opnemen, maar sterk voelde ik de sfeer aan, die van hen uitging en als tastbaar de hooge ruimte vulde. Het was een sfeer van zware pracht, drukkend en belangtigend als waarden er demonen rond. Daarboven uit echter straalden de gouden aureolen der Boeddha's, in heilige overpeinzingen verzonken.

Dit alles ligt al sinds jaren achter mij. Maar de tegenstelling tusschen de verheven rust van Boeddha's leer en het fel geëmotioneerde der Thibetaansche kunstuitingen heeft mij sinds dien niet meer losgelaten. Ik had het geluk, eenige rolprenten te kunnen koopen en dit was aanleiding te meer, om den oorsprong en het wezen er van na te gaan. De resultaten van dat onderzoek treft de lezer hier aan.

Boeddha heeft geleerd, dat alle leven lijden is. Geen sterfelijk wezen, hoe machtig en rijk, hoe deugdzaam en wijs hij moge zijn, ontkomt aan ziekte, ouderdom en dood. En deze is slechts de ingang tot nieuw leven. Slaaf van zijn begeerte, volgt de mensch den oneindigen kringloop, die, van de hoogste zaligheid tot de diepste ellende en verworpenheid en denzelfden weg weer terug gaande, het levensproces volgens de onontkoombare wet van Karma telkens en telkens weer herhaalt. Slechts op één wijze is verlossing mogelijk, door verkrijging van het Inzicht, dat de begeerte opheft. Hoe wij dit bereiken kunnen, is door den Verhevene nauwkeurig aangegeven en duidelijk is gezegd, dat wij slechts door eigen inspanning daartoe kunnen komen.

Het is echter het lot van alle groote geesten, dat het ideaal, dat hun voor oogen staat en dat zij met woord en daad prediken, nooit geheel gaaf en zuiver wordt opgevangen en voortgegeven. Ook van Boeddha kan dit helaas gezegd worden. Door de meeslepnde macht van zijn woord en den verheven indruk van zijn waarlijk bovenmenselijke persoonlijkheid had hij het wonder kunnen volbrengen, tallooze aanhangers en volgelingen om zich heen te verzamelen, die werkelijk de strenge eischen van zelfinkeer en wereldvlucht opvolgden, welke tot verlossing zouden leiden. Maar toen de Meester heengegaan was, verslaptte de ijver: het inzicht werd verduisterd en de onvolkomen menschelijke natuur deed haar aanspraken gelden. Telkens weer hooren wij, hoe de monniken vermaand moeten worden, hun geloften van armoede en kuischheid beter na te komen, hoe in de kloosters grove misbruiken en verwildering zijn opgetreden. Erger nog. Om de klare woorden van den Verhevene wordt een net van scholastiek en bijgeloof gespannen. Men strijdt over de letter der wet en het sektewezen overwoekert den gaven kern der oorspronkelijke leer. Eindelijk komt het tot de groote scheuring tusschen Hînayâna en Mahâyâna — het Kleine en het Groote Voertuig.